

Sygn. akt VI ACa 367/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Marcin Łochowski (spr.)

Sędziowie: SA Mariusz Łodko

SO del. Tomasz Pałdyna

Protokolant: Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. D., M. P. i Ł. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 grudnia 2015 r.

sygn. akt XXV C 187/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od A. D., M. P. i Ł. P. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 1 800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 367/16

UZASADNIENIE

A. D., M. P. i Ł. P. wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa – (...) kwoty 141.483,62 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 105.456,72 zł od dnia 30 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty i od kwoty 36.026,90 zł od dnia 21 lipca 2013 r. do dnia zapłaty. Powodowie jako wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. (...), Ł. P., A. D.” byli podwykonawcą w realizacji zamówienia publicznego „Budowa drogi ekspresowej (...) P. (...) węzeł G.) – W. (...) węzeł W.), odcinek K. – K., O. B. i R.” na mocy umowy zawartej z generalnym wykonawcą (...). Przedmiotem umowy podwykonawczej było wykonanie robót z zakresu zieleni drogowej.

Powodowie wskazali, że w okresie od listopada 2012 r. do 21 czerwca 2013 r. zrealizowali roboty budowlane na łączną kwotę 431.227,50 zł netto, tj. 465.725,70 zł brutto. Pozwany zapłacił powodom kwotę 324.242,08 zł, wynikającą z ilości prac potwierdzonych przez Inżyniera Kontraktu i dodatkowo pomniejszoną o 10% wartości brutto z tytułu zabezpieczenia należytego wykonania umowy, na podstawie pkt 6.1 umowy podwykonawczej. Na

dochodzone roszczenie składają się kwoty 105.456,72 zł z tytułu pozostałej części wynagrodzenia i 36.026,90 zł z tytułu zatrzymanego zabezpieczenia należytego wykonania umowy.

W piśmie procesowym z dnia 1 czerwca 2015 r. powodowie sprecyzowali żądanie w zakresie odsetek w ten sposób, że wnieśli o ich zasądzenie od kwoty 105.456,72 zł od dnia 3 września 2013 r. do dnia zapłaty i od kwoty 36.026,90 zł od dnia 22 lipca 2013 r. do dnia zapłaty.

Skarb Państwa – (...) wniósł o oddalenie powództwa. Pozwany zakwestionował powództwo co do zasady i co do wysokości zarzucając, że powodowie nie wykazali ani istnienia, ani wymagalności dochodzonej wierzytelności.

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Skarbu Państwa – (...) na rzecz powodów kwotę 36.026,90 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części oraz stosunkowo rozdzielił koszty procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 30 lipca 2010 r. pozwany, jako zamawiający, i konsorcjum firm (...) (lider konsorcjum), (...) S.A., (...) S.A. i (...) S.A., jako wykonawca, zawarli w trybie zamówienia publicznego umowę na wykonanie robót polegających na „Budowie drogi ekspresowej (...) P. (...) węzeł G.) – W. (...) węzeł W.), odcinek K. – K., O. B. i R.”.

Na podstawie umowy z dnia 26 października 2011 r. (...) S.A. zleciła podwykonawcy – spółce cywilnej powodów robót m.in. w zakresie sadzenia i pielęgnacji drzew liściastych i iglastych, sadzenia i pielęgnacji krzewów liściastych i iglastych, sadzenia i pielęgnacji pnączy, zakładania i pielęgnacji trawników, rozkładania ziemi urodzajnej pod trawniki, rozrzucania kory do mulczowania pod drzewa i krzewy, rozścielania mat przeciwchwastowych pod tłuczniami i krzewami – w ciągu głównym drogi, na terenie przejść dla zwierząt (...), (...), (...), na terenie korytarzy naprowadzających, na rondach i na ternie MOP. Wartość umowy określono wstępnie na kwotę 5.098.864,04 zł + VAT, postanawiając, że ceny jednostkowe ryczałtowe poszczególnych prac objętych umową obejmują wszystko to, co jest konieczne do całkowitego, bezbłędneho i bezusterkowego wykonania całości prac. Zgodnie z umową, płatności za wykonane przez podwykonawcę prace dokonywane będą za pośrednictwem faktur częściowych w zakresie prac wykonanych i potwierdzonych przez generalnego wykonawcę w formie certyfikatu, a płatność za fakturę nastąpi w pierwszy czwartek po upływie 30 dni kalendarzowych od momentu otrzymania prawidłowo wystawionej faktury. W pkt 6.1 umowy podwykonawczej postanowiono, że w celu zabezpieczenia należytego wykonania umowy podwykonawca do 30 dni przed dniem rozpoczęcia robót dostarczy generalnemu wykonawcy bankową lub ubezpieczeniową gwarancję dobrego wykonania umowy na kwotę stanowiącą 10% wartości umowy brutto. Do czasu przedłożenia gwarancji generalny wykonawca uprawniony jest zatrzymać od pierwszych należności podwykonawcy kwotę stanowiącą do 10% wartości umowy na pokrycie gwarancji dobrego wykonania. Generalny wykonawca zwróci gwarancję dobrego wykonania podwykonawcy w terminie 30 dni po dokonaniu formalnego przejęcia całości robót objętych kontraktem przez zamawiającego oraz podpisania przez obie strony protokołu odbioru prac, ale nie wcześniej niż po dostarczeniu gwarancji należytego usunięcia wad i usterek. Generalny wykonawca zwróci gwarancję należytego usunięcia wad i usterek podwykonawcy po upływie okresu rękojmi i usunięciu przez podwykonawcę wszystkich wad i usterek.

W dniu 4 kwietnia 2012 r. spółka (...) została zatwierdzona jako podwykonawca na przedmiotowej inwestycji w zakresie zieleni drogowej.

Pracownicy przedsiębiorstwa powodów wykonywali roboty w zakresie nasadzeń zieleni drogowej i jej pielęgnacji od listopada 2012 r. do czerwca 2013 r., tj. do zejścia generalnego wykonawcy z placu budowy. Wykonanie robót strona powodowa zgłaszała do spółki (...) w dziennych raportach robót, składanych do rąk przedstawicieli (...) lub wysyłanych pocztą elektroniczną. Zawartość tych raportów trafiała do ogólnego raportu z budowy, który był podpisywany przez kierownika budowy ze strony generalnego wykonawcy i składany do inżyniera kontraktu.

Jeśli chodzi o obecność spółki (...) w czerwcu 2013 r. na placu budowy, to w książce zleceń w dniu 10 czerwca 2010 r. zaplanowane zostało na dzień 11 czerwca 2013 r. wykonanie tyczenia zieleni na (...). Natomiast w planie robót

generalnego wykonawcy sporządzonym dnia 17 czerwca 2013 r. zaplanowano do wykonania na dzień 18 czerwca 2013 r. nasadzenia drzew (20 szt.) i krzewów (200 szt.) oraz pielęgnację drzew i krzewów poprzez oprysk środkiem chemicznym chwastów i wykaszanie trawy wokół drzew i krzewów na (...). Ponadto pismem z dnia 21 czerwca 2013 r. (...) poinformowała (...) o stwierdzonych w dniu 13 czerwca 2013 r. zniszczeniach i ubytkach nasadzeń materiału szkółkarskiego.

W dniu 20 czerwca 2013 r., po ogłoszeniu upadłości (...), generalny wykonawca wstrzymał prace na budowie. W tym dniu również podwykonawcy zaprzestali prowadzenia robót na tej inwestycji. Ostatnim dniem, w którym prowadzone były roboty na budowie był 19 czerwca 2013 r. W dniu 21 czerwca 2013 r. (...) odstąpiła od umowy na budowę drogi (...) z (...). Jednocześnie na stronie internetowej (...) opublikowano informację o odstąpieniu od przedmiotowej umowy oraz o uprawnieniu zatwierdzonych podwykonawców do dochodzenia roszczeń od (...) na podstawie art. 647⁽¹⁾ k.c., a także o możliwości dochodzenia należności przez pozostałych przedsiębiorców biorących udział w budowie drogi (...) na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 2012 r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców, biorących udział w realizacji zamówień publicznych.

W dniu 20 czerwca 2013 r. Inżynier Kontraktu wystawił generalnemu wykonawcy Przejściowe Świadczenie Płatności nr (...) obejmujące okres rozliczeniowy od 1 maja 2013 r. do 31 maja 2013 r. na kwotę 31.583.912,76 zł netto.

Po dniu 21 czerwca 2013 r. spółka (...) nie przybywała już na placu budowy drogi (...). Po zejściu tej spółki z placu budowy pozostały na nim niewykorzystane drzewa i krzewy. (...) nie wykonywała po 21 czerwca 2013 r. prac pielęgnacyjnych. Część drzew i krzewów spółka ta zabrała z placu budowy.

Po odstąpieniu przez zamawiającego od kontraktu z generalnym wykonawcą dokonana została przez Inżyniera Kontraktu inwentaryzacja wykonanych prac i na tej podstawie sporządzona została następnie wycena wartości wykonanych robót na datę odstąpienia.

Pismem z dnia 26 sierpnia 2013 r. powodowie wezwali (...) do odbioru wykonanych prac i do zapłaty kwoty 431.227,50 zł netto za wykonane roboty w okresie od listopada 2012 r. do 21 czerwca 2013 r. Generalny wykonawca nie zapłacił wynagrodzenia powodów za wykonane roboty.

Pismem z dnia 30 sierpnia 2013 r. powodowie zwrócili się do (...) o uregulowanie w trybie art. 647¹ k.c. należności za roboty budowlane w zakresie zieleni drogowej wykonane na podstawie umowy podwykonawczej zawartej ze spółką (...) w kwocie łącznej 431.227,50 zł netto. Pismo to wpłynęło do (...) Oddział w P. 2 września 2013 r.

Wniosek powodów został skierowany przez zamawiającego do Inżyniera Kontraktu celem weryfikacji. Inżynier Kontraktu pismem z dnia 26 listopada 2013 r. poinformował (...), że: (...) została zatwierdzona na kontrakcie jako podwykonawca, wykonywała na budowie roboty związane z nasadzeniami zieleni i zagospodarowaniem terenów zielonych, zakres przedstawiony w roszczeniu wchodził w skład robót wykonywanych przez wykonawcę w ramach umowy, ilości robót wskazane przez (...) nie zostały potwierdzone przez generalnego wykonawcę, nadzór potwierdza rozliczenie robót wyłącznie w (...) nr (...) (za które wykonawca nie wystawił faktury VAT) w ilościach: poz. 203 – 1.705,80 szt. (wniosek podwykonawcy 2.292 szt.), poz. 204 – 578 szt. (wniosek podwykonawcy 723 szt.), poz. 205 – 12.483 szt. (wniosek podwykonawcy 16.024 szt.), poz. 235 – 296,30 m⁽³⁾ (wniosek podwykonawcy 246,28 m⁽³⁾), poz. 236 – 0,00 m⁽³⁾ (wniosek podwykonawcy 117,75 m⁽³⁾), poz. 237 – 0,00 m⁽³⁾ (wniosek podwykonawcy 82,43 m⁽³⁾), poz. 238 – 0,00 m⁽²⁾ (wniosek podwykonawcy 1.177,63 m⁽²⁾), poz. 242 – 2.540 szt. (wniosek podwykonawcy 2.540 szt.), poz. 243 – 620 szt. (wniosek podwykonawcy 680 szt.).

Pismem z dnia 17 grudnia 2013 r. (...) poinformowała powodów, że Inżynier Kontraktu zweryfikował tylko część wnioskowanych przez powodów robót na łączną kwotę 333.582,39 zł netto oraz, że wypłata tej kwoty przez (...) będzie możliwa po przedstawieniu faktury VAT wystawionej na (...).

W dniu 18 grudnia 2013 r. spółka (...) wystawiła na (...) fakturę VAT nr (...) na kwotę 360.268,98 zł brutto (333.582,39 zł netto) z terminem płatności do 17 stycznia 2014 r. Faktura ta została przesłana do (...) przy piśmie powodów z 23 grudnia 2013 r. W tym piśmie powodowie wskazali, że Inżynier Kontraktu odniósł się jedynie do robót wskazanych w (...) nr (...), które zostały zgłoszone do odbioru i odebrane w maju 2013 r., a nie uwzględnił robót zrealizowanych do 21 czerwca 2013 r.

(...) w dniu 24 lutego 2014 r. wypłaciła na rzecz powodów na podstawie ww. faktury VAT kwotę 324.242,08 zł, pomniejszając należność z faktury na podstawie pkt 6.1 umowy podwykonawczej o 10% jej wartości brutto, tj. o kwotę 36.026,90 zł. (...) zawiadomiła o tym powodów pismem z dnia 25 marca 2013 r., informując jednocześnie, że pozostała część roszczenia nie została potwierdzona przez Inżyniera Kontraktu i może zostać ponownie przeanalizowana przez (...) po doręczeniu dokumentacji jednoznacznie potwierdzającej wykonanie prac.

Pismami z 2 kwietnia 2014 r. i 3 czerwca 2014 r. pełnomocnik powodów zwrócił się do (...) o udzielenie informacji w zakresie dalszej wypłaty na rzecz powodów kwot objętych umową podwykonawczą.

W odpowiedzi (...) pismem z dnia 16 czerwca 2014 r. poinformowała pełnomocnika powodów, że do wniosku powodów z 30 sierpnia 2013 r. nie dołączono dokumentów potwierdzających odbiór ich prac ani dokumentów księgowych, a Inżynier Kontraktu potwierdził wykonanie jedynie części prac oraz, że do dnia dzisiejszego nie pojawiły się dodatkowe okoliczności potwierdzające wykonanie całości robót wywodzonych przez powodów, zatem brak jest podstaw do wypłaty pozostałej części roszczenia.

Pismem z dnia 12 września 2014 r. pełnomocnik powodów wezwał (...) do zapłaty kwoty 97.645,11 zł netto tytułem wynagrodzenia za wykonane prace oraz kwoty 36.026,90 zł tytułem zatrzymanego zabezpieczenia należytego wykonania umowy w wysokości 10% wynagrodzenia brutto ustalonego w umowie. (...) w piśmie z 24 października 2014 r. skierowanym do pełnomocnika powodów podtrzymała wcześniejsze stanowisko w tej sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c. zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Umowa z podwykonawcą spełnia warunki umowy podwykonawczej w rozumieniu art. 647¹ § 1 k.c., jeżeli prace zrealizowane przez podwykonawcę prowadzić będą do wykonania danego obiektu, stanowiąc część składową finalnego rezultatu, to jest gdy rezultat świadczenia podwykonawcy stał się składnikiem świadczenia wykonawcy wobec inwestora w ramach umowy o roboty budowlane, przy czym w sensie prawnym umowa taka może zostać zakwalifikowana także jako umowa o dzieło. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2008 r., I CSK 106/08).

Według Sądu I instancji, umowa zawarta w dniu 26 października 2011 r. pomiędzy generalnym wykonawcą a powodami spełniała warunki umowy podwykonawczej w opisanym wyżej znaczeniu. Nie budzi wątpliwości, że objęte wskazaną umową i będące przedmiotem sporu w niniejszej sprawie roboty polegające na nasadzeniach zieleni drogowej (przygotowywaniu podłoża do tego celu) stawały się częścią realizowanej przez wykonawcę inwestycji drogowej. Dlatego bezpodstawne były zarzuty pozwanego, że wykonanie tej umowy stanowiło świadczenie usług i że z tej przyczyny inwestor nie może ponosić wspólnej z generalnym wykonawcą odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia powodów.

W kontekście odpowiedzialności inwestora na podstawie art. 647¹ k.c. Sąd Okręgowy zauważył, że nie miało żadnego znaczenia, iż umowa podwykonawcza została zawarta przez powodów z jednym ze współwykonawców (konsorcjantów) biorących udział w realizacji przedmiotowego zamówienia publicznego. Wskazany przepis nie uzależnia bowiem odpowiedzialności inwestora od konieczności zawarcia umowy z podwykonawcą przez wszystkich uczestników konsorcjum podmiotów realizujących zamówienie publiczne.

Odpowiedzialności pozwanego za zapłatę wynagrodzenia powodów nie uchyla także fakt, że po 21 czerwca 2013 r. powodowie nie wykonywali prac pielęgnacyjnych w odniesieniu do nasadzonej zieleni. Powodowie nie zaniechali tego

przecież w wyniku własnego zaniedbania, lecz nie mieli już takiej możliwości wobec upadku kontraktu głównego na skutek odstąpienia od niego przez pozwanego. Pozwany nie wykazał też, żeby brak tych czynności pielęgnacyjnych prowadził do degradacji nasadzonej zieleni drogowej.

Bezsporne jest, że Skarb Państwa – (...) wyraził zgodę na zawarcie przez generalnego wykonawcę umowy podwykonawczej z powodami.

Sąd I instancji podkreślił, że pozwany (inwestor) odpowiadać może za zapłatę wynagrodzenia powodów (podwykonawcy) tylko w zakresie dotyczącym faktycznie wykonanych przez powodów robót. Okolicznością usprawiedliwiającą nałożenie na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. na inwestora obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy jest zrealizowanie części świadczenia wykonawcy na rzecz inwestora kosztem podwykonawcy. Odpowiedzialność pozwanego nie obejmuje więc zapłaty za krzewy i drzewa, które zostały dostarczone przez powodów na plac budowy, ale ostatecznie nie zostały nasadzone. Taka sytuacja w rozpatrywanym przypadku miała miejsce, co wynika zarówno z zeznań świadków, jak i z zeznań powoda A. D. przesłuchanego w charakterze strony. Dochodząc roszczeń w niniejszej sprawie powodowie powinni zatem wykazać – zgodnie z ogólną regułą rozkładu ciężaru dowodowego wyrażoną w art. 6 k.c. – ilość i wartość robót wykonanych faktycznie na podstawie umowy podwykonawczej, które decydowały o zakresie odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 647¹ § 5 k.c.

Sąd Okręgowy przyjął, że powodowie wykonali roboty w ilościach wskazanych w piśmie Inżyniera Kontraktu z dnia 26 listopada 2013 r., sporządzonym po weryfikacji wniosku powodów o zapłatę przez inwestora wynagrodzenia za wykonane roboty, o wartości 333.582,39 zł netto (360.268,98 zł brutto). Taka też wartość robót została uznana przez pozwanego, który w celu dokonania wypłaty polecił powodom dostarczyć fakturę na wskazaną kwotę.

Powodowie nie udowodnili natomiast, że wykonali roboty w większym zakresie, tj. w ilościach i wartościach określonych we wniosku o zapłatę skierowanym do inwestora, w którym określili wartość robót na sumę 431.227,50 zł netto. W szczególności powodowie nie przedstawili żadnych dokumentów odbiorowych wykonanych robót. Podstawy do dokonania takich ustaleń nie stanowiły także dokumenty dołączone do pozwu. Raporty dzienne z 14 czerwca 2013 r., 17 czerwca 2013 r. i z 18 czerwca 2013 r., które miałyby potwierdzać ilości prac wykonanych przez powodów w czerwcu 2013 r. a nieuwzględnionych w rozliczeniu dokonanym przez Inżyniera Kontraktu, pochodzą od samych powodów i nie zostały nawet przez nikogo podpisane, zatem nie mają żadnej mocy dowodowej. Podobne zastrzeżenia, dotyczą pozostałych dokumentów, tj. planów robót, raportu dziennego generalnego wykonawcy z 17 czerwca 2013 r., czy rysunków technicznych zapisanych na płycie DVD dołączonej do pozwu, które nie dowodziły faktycznego wykonania spornych robót przez powodów we wskazywanych ilościach.

Sąd I instancji uznał więc, że odpowiedzialność pozwanego za zapłatę wynagrodzenia powodów istniała w zakresie kwoty 360.268,98 zł brutto, objętej fakturą nr (...) z 18 grudnia 2013 r., a dalej idące roszczenia powodów są niezasadne.

Według Sądu Okręgowego, pozwany dokonując zapłaty należności powodom bezpodstawnie pomniejszył wypłatę o kwotę 36.026,90 zł, powołując się na pkt 6.1 umowy podwykonawczej. Nieuzasadnione jest stanowisko pozwanego co do braku wymagalności tej części wynagrodzenia powodów określonego jako „kwoty zatrzymane na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy”. Postanowienia pkt 6.1 umowy podwykonawczej rzeczywiście przewidywały sposób zabezpieczenia roszczeń gwarancyjnych generalnego wykonawcy przeciwko powodom poprzez zatrzymanie 10% wartości umowy do czasu przedłożenia gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej. Jednak sumy, do których zatrzymania uprawniony był generalny wykonawca, nie traciły na skutek zatrzymania charakteru wynagrodzenia podwykonawcy i nie stawały się kaucją gwarancyjną, bowiem umowa podwykonawcza nie przewidywała ustanowienia takiej kaucji, o cechach kausalności i realności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 204/10). Nadto, w ocenie Sądu I instancji, nie można w ogóle mówić w tej sytuacji o kwotach zatrzymanych, gdyż do osiągnięcia takiego skutku konieczne było, zgodnie z zastrzeżeniem w umowie podwykonawczej, złożenie przez generalnego wykonawcę stosownego oświadczenia wobec podwykonawcy, na co wskazuje sformułowanie „uprawniony jest zatrzymać”. Oznacza to, że skutek taki nie następował automatycznie po

wystawieniu faktury. Brak jest dowodu, ażeby jakiegokolwiek oświadczenia w tym przedmiocie było składane powodom przez generalnego wykonawcę lub by generalny wykonawca faktycznie zatrzymał jakieś sumy należne powodom. Pozwany nie mógł wobec tego powstrzymać się od zapłaty kwoty 36.026,90 zł powołując się na postanowienia umowy podwykonawczej, której nie był stroną. Wobec uiszczenia przez pozwanego pozostałej kwoty objętej fakturą, do zapłaty na rzecz powodów pozostaje jeszcze wskazana powyżej suma.

Uwzględniając fakt, że roszczenie o zapłatę wynagrodzenia przysługuje powodom jako wspólnikom spółki cywilnej, a więc jest to świadczenie niepodzielne wynikające ze współwłasności łącznej (art. 863 k.c.), wskazana kwota należna jest łącznie wszystkim powodom (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 769/12).

W zakresie odsetek Sąd I instancji podniósł, że art. 647¹ § 5 k.c. nakłada na inwestora solidarną z wykonawcą odpowiedzialność jedynie za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy i nie rozszerza jej na żadne inne zobowiązania wykonawcy wobec podwykonawcy. W konsekwencji inwestor nie odpowiada za skutki opóźnienia wykonawcy z zapłatą wynagrodzenia podwykonawcy, ale jedynie za własne opóźnienie, które może mieć miejsce dopiero po wezwaniu go przez podwykonawcę do zapłaty wynagrodzenia. (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 91/12). Pozwany wezwany został do zapłaty wynagrodzenia powodów pismem z dnia 30 sierpnia 2013 r., doręczonym 2 września 2013 r. W związku z faktem, że do wezwania tego nie zostały dołączone żadne dokumenty odbiorowe potwierdzające ilość i wartość wykonanych przez powodów robót, do oceny zasadności roszczeń powodów potrzebne było przeprowadzenie przez pozwanego procedury weryfikacji wniosku o wypłatę pod kątem faktycznego wykonania robót przez powodów, ich ilości i wartości. Ze względu na skalę inwestycji drogowej, mnogość wniosków, które w tamtym czasie wpływały do zamawiającego od podwykonawców, dostawców i usługodawców na przedmiotowej inwestycji oraz brak kontaktu z wykonawcą objętym postępowaniem upadłościowym, Sąd Okręgowy uznał, że uzasadnione było w zaistniałych okolicznościach weryfikowanie tego wniosku przez okres około 3 miesięcy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2014 r., VI ACa 846/13), jak to faktycznie miało miejsce w tej sprawie. Ponadto, do dokonania wypłaty przez pozwanego konieczne było dostarczenie przez powodów faktury wystawionej generalnemu wykonawcy, skoro wypłata powinna uwzględniać podatek VAT od wynagrodzenia podwykonawcy. Termin zapłaty określony został przez powodów w fakturze na dzień 17 stycznia 2014 r. Z tych wszystkich przyczyn odsetki za opóźnienie w zapłacie przez pozwanego kwoty 36.026,90 zł należało liczyć od dnia 18 stycznia 2014 r.

Koszty procesu Sąd I instancji stosunkowo rozdzielił, przyjmując, że powodowie wygrali sprawę w 25,46%.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w części oddalającej roszczenie powodów, tj. w zakresie kwoty 105.456,72 zł stanowiącej część powództwa oddalonego w pkt II. zaskarżonego wyroku, oraz w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie rozliczenia pomiędzy stronami kosztów postępowania oraz kosztów zastępstwa procesowego zamieszonych w pkt III., IV. oraz V. zaskarżonego wyroku. Zaskarżonemu orzeczeniu powodowie zarzucili naruszenie:

- art. 233 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnej oceny wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, a także brak zastosowania zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania przy uwzględnieniu w szczególności dokumentów złożonych w sprawie, zeznań świadków oraz stron, co skutkowało uznaniem przez Sąd, że:

a) powodowie nic udowodnili wykonania robót na terenie przedmiotowej inwestycji w ilościach i wartościach określonych we wniosku o zapłatę skierowanym do pozwanego, w sytuacji gdy zarówno zeznania świadków i stron, jak również przedłożone w pozwie dokumenty i inne środki dowodowe wprost wskazują na to, że powodowie wykonywali prace w miesiącu czerwcu 2013 roku i przedstawili szczegółową dokumentację potwierdzającą wykonanie prac, do których odbioru pozwany nigdy nie przystąpił pomimo takiego obowiązku, a zakres tych prac nigdy nie został zakwestionowany przez pozwanego;

b) powodowie nie przedstawili żadnych dokumentów odbiorowych wykonanych robót, w sytuacji gdy powodowie nie ze swojej winy nie mieli możliwości przedstawienia takich dokumentów z uwagi na to, że nie byli oni uprawnieni do ich wystawienia, przedstawili jednak wszystkie dokumenty umożliwiające dokonanie odbioru tak jak przez cały okres współpracy z generalnym wykonawcą (w szczególności przedstawili dokumenty odbiorowe w takim samym zakresie jak za prace wykonane w maju 2013 r., które zostały zaakceptowane przez pozwanego), a pozwany po ogłoszeniu upadłości przez generalnego wykonawcę inwestycji nie przystąpił do odbioru robót wykonanych przez powodów od 1 czerwca 2013 r. do 21 czerwca 2013 r., tj. do momentu odstąpienia od umowy zawartej z generalnym wykonawcą pomimo obowiązku dokonania odbioru i stworzenia stosownego protokołu;

c) materiały dołączone do pozwu w postaci raportów i planów dziennych pochodzą od samych powodów, nie zostały przez nikogo podpisane i tym samym nie posiadają żadnej mocy dowodowej, w sytuacji gdzie zgodnie z zeznaniami świadków, materiały te nie są autorstwa powodów, pochodzą od generalnego wykonawcy i były wysyłane za pomocą poczty elektronicznej, co było normalną praktyką podczas prowadzenia przedmiotowych robót budowlanych, a pozwany nie podniósł w toku procesu zarzutu jakoby, przedmiotowe materiały nie zostały dostarczone do generalnego wykonawcy lub były przez niego w jakikolwiek sposób kwestionowane;

- art. 308 k.p.c. i art. 309 k.p.c. przez ich niezastosowanie i uznanie, że materiały dołączone do pozwu w postaci raportów i planów dziennych, rysunków technicznych zapisanych na płycie DVD nie posiadają żadnej mocy dowodowej, w sytuacji gdzie materiały te powinny zostać uznane przez Sąd za inne środki dowodowe i pod takim kątem wszechstronnie ocenione w szczególności, że okoliczności które miały dowodzić załączone materiały nie były odosobnione w sprawie i zostały potwierdzone w zeznaniach świadków oraz w zeznaniach powodów.

W konsekwencji, powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie na rzecz powodów od pozwanego kwoty 105.456,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 30 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty ponad zasądzoną wyrokiem Sądu I instancji kwotę 36.026,90 zł; uchylenie punktów III., IV. i V. wyroku oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powodów jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, szczegółowo opisane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne. Sąd I instancji dokonał także trafnej oceny prawnej zasadności dochodzonego roszczenia, którą należy w całości podzielić.

Apelacja opiera się na jedynie na zarzucie wadliwej oceny materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), co – zdaniem apelujących – doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych. Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że pozwany może ponosić odpowiedzialność jedynie za prace faktycznie wykonane przez powodów, co wprost wynika z treści art. 647¹ § 5 k.c. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 czerwca 2017 r. – zob. art. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności, Dz.U. z 2017 r., poz. 933). Ciężar udowodnienia rodzaju, ilości, zakresu i wartości wykonanych prac spoczywa na powodach (art. 6 k.c.). Należy zgodzić się z Sądem I instancji, że powodowie nie udowodnili, że wykonali prace w rozmiarze uzasadniającym dochodzone w niniejszej sprawie wynagrodzenie.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przepis ten statuuje jedną z fundamentalnych zasad postępowania cywilnego, jaką jest zasada swobodnej oceny dowodów. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Ramy swobodnej oceny dowodów zakreslane są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób

bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Skuteczność zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. uzależniona jest od wykazania, iż sąd uchybił określonym zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego przy ocenie konkretnych dowodów, albowiem jedynie to może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Tym samym, niewystarczające jest przekonanie skarżących o innej niż przyjął to Sąd Okręgowy doniosłości poszczególnych dowodów w sprawie i ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu I instancji (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00 i z dnia 6 listopada 1998 r., III CKN 4/98).

Według Sądu Apelacyjnego, skarżący nie wykazali tego rodzaju uchybień, które podważałyby przyjętą przez Sąd Okręgowy ocenę dowodów, a co za tym idzie – dokonane na tej podstawie ustalenia faktyczne. Brak jest przekonujących dowodów, pozwalających na przyjęcie, że powodowie wykonali prace w zakresie uzasadniającym dochodzone roszczenie.

Z całą pewnością nie są takim dowodem zeznania świadków i stron, którzy z przyczyn oczywistych (rozmiar inwestycji, upływ czasu itp.) nie mogli w sposób precyzyjny i jednoznaczny odpowiedzieć, czy i jakie prace były w konkretnym momencie wykonywane przez pracowników spółki powodów.

Podobnie zapisy w księdze zleceń na dzień 10 czerwca 2013 r. i plan robót na dzień 18 czerwca 2013 r. określają roboty z zakresu zieleni drogowej planowane do tyczenia lub do wykonania na te dwa dni przez generalnego wykonawcę. W żaden sposób jednak nie wynika z nich, że prace te zostały wykonane przez powodów.

Z kolei, dołączone do pozwu pisma w postaci raportów dziennych z 14, 17 i 18 czerwca 2013 r. pochodzą od samych powodów, a nadto nie zostały przez nikogo podpisane. Trafnie więc Sąd Okręgowy uznał, że nie mogą być uznane za dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. Ich wartość dowodowa jest z tego względu znikoma.

Podobnie słusznie Sąd I instancji ocenił raport dzienny generalnego wykonawcy z 17 czerwca 2013 r., pod którym znajduje się podpis przedstawiciela generalnego wykonawcy jedynie na drugiej jego stronie, a prace w zakresie nasadzeń zieleni zostały uwidocznione na kolejnej stronie, zaś z treści dokumentu nie wynika, by wszystkie te trzy strony stanowiły integralną całość jednego dokumentu. Wiarygodność tego dokumentu – co do wykazania rozmiaru prac wykonywanych przez powodów – jest również niewielka.

Rację ma także Sąd Okręgowy wskazując, że dowodu wykonania przez powodów prac o wartości podanej w pozwie nie stanowią rysunki techniczne zapisane na płycie DVD dołączonej do pozwu. Rysunki te określając jedynie planowaną lokalizację nasadzeń, ale nie potwierdzają, że prace w tym zakresie zostały w ogóle wykonane.

Brak dokumentów odbioru wykonanych prac powodowie tłumaczą sytuacją związaną z zejściem generalnego wykonawcy z placu budowy. Nie stało jednak na przeszkodzie, aby sporządzić jednostronne protokoły odbioru, czy też udokumentować zakres wykonanych prac w inny sposób, np. przy pomocy planów, rysunków, zdjęć i filmów.

Mylą się przy tym skarżący zarzucając, że Sąd Okręgowy naruszył art. 308 i 309 k.p.c. Sąd I instancji nie stwierdził, iż rysunki techniczne na płycie DVD, czy też raporty i plany dzienne nie są w ogóle środkami dowodowymi. Sąd Okręgowy dokonał ich oceny, uznając jednak, że nie stanowią one przekonującego materiału, pozwalającego na dokonanie ustaleń co do rozmiarów i wartości wykonanych prac, zgodnie z twierdzeniami powodów.

Według Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego zarówno w aspekcie każdego z dowodów z osobna, jak i wszystkich łącznie. Nie sposób dopatrzeć się w takiej ocenie naruszenia zasad logiki i doświadczenia życiowego.

Poza tym, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć równie

logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00). Przepis art. 233 § 1 k.p.c. gwarantuje więc Sądowi I instancji znaczną swobodę przy ocenie dowodów.

Skoro zatem, powodowie nie udowodnili, że wykonali prace w zakresie uzasadniającym dochodzone roszczenie (art. 6 k.c.), to oddalenie powództwa przez Sąd Okręgowy znajduje uzasadnienie w treści art. 647¹ k.c. Apelacja jest z tej przyczyny bezzasadna.

Dlatego też, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powodów, jako bezzasadną.

Nadto, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 319 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) zasądził od A. D., M. P. i Ł. P. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.